

MIQUEL FERRÀ, LÍDER DE LA INTEL·LECTUALITAT MALLORQUINA DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE

FRANCESC LLADÓ

*El poeta, però també el ciutadà. L'intimisme essencial del primer no va impedir que el segon participàs incansablement, coratjosament, en la lluita pel nostre país. Josep Maria Llopart recordava Miquel Ferrà amb aquestes paraules en el centenari del seu naixement, el qual passà pràcticament desapercebut. Seguidament manifestava que calia recollir els seus articles sobre temes civils, culturals i polítics, a través dels quals —deia— va construir un cos de doctrina revelador del seu pensament profundament nacional i aferrissadament nacionalista. L'exquisidesa estètica no el va allunyar de la tasca i del combat quotidians, i el pur idealisme del seu esperit no el va privar d'un clar realisme a l'hora de servir la cultura nacional dels Països Catalans.*¹

Possiblement Miquel Ferrà és més recordat pel primer aspecte que pel segon. Les circumstàncies polítiques del moment de la seva mort i els anys que vingueren després no facilitaren en absolut la seva coneixença, i molt menys encara la del seu caire de ciutadà.

Amb aquesta conferència voldria tractar aquest aspecte i exposar com Miquel Ferrà té un paper importantíssim en la direcció intel·lectual de la versió illenca del noucentisme català. Ferrà va detectar molt prest que Mallorca només es podia revitalitzar culturalment a través del contacte amb Catalunya i prenent mostra del procés que hi havia conduït al naixement l'any 1906 de La Solidaritat; és a dir, la victòria sobre el centralisme caciquista i la recuperació política, econòmica i cultural.

La realitat mallorquina era, però, molt diferent de la catalana i els seus interessos, més agraris que industrials, s'avenien més amb la política centralista de l'Estat que amb la nacionalista de Catalunya. Amb l'esperança que la relació amb el Principat produiria el miracle i que el món cultural era un factor importantíssim d'aquest canvi, va dedicar moltes energies a revitalitzar aquest contacte cultural i a vegades polític.

Els seus plantejaments no eren, però, provincians. Pensava que Mallorca tenia quelcom a aportar al món català i el contacte s'havia de produir des de la igualtat. La poesia mallorquina, encapçalada per Costa, Alcover i Maria Antònia Salvà, eren per a ell la principal riquesa que Mallorca podia oferir al Principat i en aquest sentit treballà de valent en algunes edicions d'aquests poetes a Catalunya.

¹ Josep Maria LLOMPART: "Memòria de Miquel Ferrà", *Lluc*, 1985, 224-225.

Per contextualitzar la seva faceta de ciutadà i oferir una imatge global del personatge, esbossaré tot seguit alguns dels seus trets biogràfics.

Miquel Ferrà i Juan neix a Palma el 7 de febrer de 1885. És fill de Bartomeu Ferrà i Perelló i nét de Miquel Ferrà Font, ambdós mestres d'obres amb una certa significació en algunes construccions del neoclàssic i el neogòtic mallorquí, respectivament. De molt petit té, a través de son pare, contacte amb el món cultural mallorquí i amb el català de la darrera etapa de la Renaixença.

Les inquietuds culturals de son pare l'influeixen ben aviat i col·labora a la revista *Mallorca Dominicana*, que aquest dirigeix. Després dels estudis de batxiller es matricula lliure a la carrera de dret, primer a València i després a Barcelona, on obté la llicenciatura el 1905. A partir dels 18 anys comença a escriure poemes i coneix Maria Antònia Salvà i Miquel Costa i Llobera, entre d'altres literats. El poeta pollencí valora els seus versos, l'adopta com a deixeble i el presenta als seus amics literats de la tertúlia de Joan Alcover i als noucentistes catalans.

Aquest any 1905, un Ferrà amb tan sols 20 anys inicia la seva empremta ideològica en el món cultural mallorquí. Es permet donar consells a persones majors que ell i aglutina una sèrie de companys que plantejaran les primeres idees noucentistes a Mallorca. Juga un paper destacat en el certamen literari d'Inca, organitzat per Miquel Duran Saurina. Joan Rosselló de Son Forteza hi pronuncia el discurs presidencial i Miquel Costa i Llobera fa part del jurat. Ferrà es cuida de promoure la participació i de la publicitat a la premsa illenca. Curiosament, Jaume Bofill i Mates hi és premiat.

El 1906 és un any important per al noucentisme català i el mallorquí. Es publiquen *La nacionalitat catalana* de Prat de la Riba, que Ferrà acull amb entusiasme, i les *Horacianes* de Miquel Costa. A més, animats probablement pel certamen d'Inca, una sèrie de joves es disposen a editar *Mitjorn*, una revista dirigida i animada per Ferrà que intenta ser una rèplica de la revista *Catalunya* —tot just desapareguda—, dirigida per Josep Carner i en la qual havien col·laborat Miquel Ferrà i altres mallorquins. *Mitjorn* publica també obra d'escriptors mallorquins i catalans i expressa una ideologia alhora tradicionalista i de defensa dels postulats polítics i culturals del noucentisme català, en el qual Mallorca és representada per les *Horacianes* de Costa. Dedicada, per exemple, un ampli i elogiós comentari a *La nacionalitat catalana* i rebutja l'atemptat que ha sofert Francesc Cambó.

Tota aquesta activitat està molt relacionada amb la coneixença, a partir de 1904 i a través de Costa i Llobera, dels joves capdavanters del noucentisme: Josep Carner, Jaume Bofill i Matas, Emili Vallès, Jordi Rubió. Els lligams s'han intensificat amb la decisió de Ferrà d'estudiar una segona carrera, la de filosofia i lletres, per lliure a Barcelona, on es desplaça uns mesos abans dels exàmens. Aquests estudis, paradoxalment, seran la causa que *Mitjorn* desaparegui després de tan sols un any i mig d'existència. No té temps d'ocupar-se'n i prefereix no fer-la que fer-la malament.

Tanmateix, no s'esvaeix la seva pretensió d'influir en la societat mallorquina, que intenta dur a terme a través de dos mitjans: la *Gaceta de Mallorca*, el diari de l'Església en

el qual escriu articles i ajuda en la redacció al seu director Mn. Andreu Pont, i la revista *Ca Nostra* d'Inca, dirigida per Miquel Duran Saurina, a la qual procura introduir un tarannà més liberal i menys tradicionalista. Per enviar original a la revista i per parlar dels seus assumptes cada setmana es reuneixen a l'Arqueològica els joves que l'elaboren, amb Riber i Galmés entre d'altres. D'aquestes reunions en surt l'Espurna, un grup que organitza conferències sobre nacionalisme al Centre Català de Palma i a les eleccions municipals de 1909 presenta un candidat a l'Ajuntament de Palma. Ferrà participa en aquest cicle de conferències amb un parlament titulat significativament *Mallorca i la nacionalitat catalana*.

De la mateixa manera que els joves noucentistes catalans es reunien a la Congregació Mariana, l'Arqueològica és per als mallorquins el seu centre d'acció. El 1908 Ferrà entra a la Junta Directiva d'aquesta institució i hi impulsa alguns projectes malgrat que les seves contínues anades a Barcelona li impedeixen participar-hi d'una manera més activa. El 1912 deixa aquest càrrec, no sense contribuir a la renovació de l'entitat amb la conferència *La ciutat que se'n va*, en la qual, a més de criticar les destruccions del patrimoni a Palma, presenta tot un seguit de propostes concretes, adreçades als joves, per renovar l'Arqueològica. A pesar d'abandonar la Junta de Govern, Ferrà mantindrà la seva col·laboració amb la institució. *És ca nostra*, havia dit en certa ocasió.

Per altra banda, el 1904 havia iniciat la seva amistat amb Maria Antònia Salvà. La correspondència que mantenen indica un guiatge ideològic i literari per part de Ferrà.² Ben aviat li recomana les lectures i es corregeixen mútuament algunes poesies.

El 1909, tot l'entusiasme noucentista i catalanista mallorquí que Ferrà tant s'ha preocupat d'escampar és greument trasbalsat pels esdeveniments de la Setmana Tràgica, que tenen una forta repercussió a Mallorca. El sector més dretà i caciquil de la societat mallorquina aprofita l'avinentsa per atribuir tots els desordres de Barcelona al catalanisme i al noucentisme.

Alguns dels membres més destacats d'aquests moviment es refugien en el silenci o en la crítica al mateix catalanisme des de postures conservadores. És el cas de Costa i Llobera, Miquel dels Sants Oliver i Mn. Alcover, entre d'altres. Les forces de la reacció també aconsegueixen que Mn. Pont sigui rellevat de la direcció de la *Gaceta de Mallorca* per les seves idees de catolicisme social i que finalment el diari desaparegui.

Ferrà, que no pot deixar morir allò en què creu, des de les pàgines de *Ca Nostra* es queixa de la confusió regnant i fa imprimir fulls amb la seva protesta en nom de l'Espurna.

El mateix 1909 mor el gran lul·lista Mateu Obrador, amb el qual Ferrà havia treballat. Per encàrrec de Mn. Alcover, el substitueix en l'edició de les obres de Lluïl i treballa alguns anys en l'edició del III *Llibre de Contemplació* i en el *Blanquerna*, per a la qual cosa el 1913 és a París durant un mes. En aquests moments també és secretari de la Comissió Editora de les Obres de Ramon Lluïl. Deixa aquestes feines en mans de Salvador

² Miquel GAYÀ SITJAR: *Epistolari de Miquel Ferrà a Maria Antònia Salvà*, Palma, 1998.

Galmés quan aprova les oposicions d'arxius i biblioteques i és destinat com a bibliotecari a l'Institut Jovellanos de Gijón, on roman dos anys. Posteriorment és traslladat a la Biblioteca Universitària de Barcelona. Abans, el 1910, s'havia llicenciat en filosofia i lletres i havia estat un any a la Residència de Estudiantes de Madrid treballant amb Menéndez Pidal sobre textos antics i estudiant les oposicions per a arxius i biblioteques.

Les feines i preocupacions d'aquests anys no li impedeixen abandonar el seu paper d'ideòleg de la intel·lectualitat mallorquina. Ja el 1910 s'adhereix, en un escrit que després serà signat pels seus amics més joves i també alguns de més edat, a l'homenatge que Enric Prat de la Riba rep a Barcelona. També continua escrivint a «Ca Nostra», publicació que té els plantejaments del catalanisme cristià tradicionalista de Torras i Bages que Ferrà intenta canviar pels més avançats de Prat de la Riba.

El 1911, des del repòs que li proporciona una feina segura a Gijón, inicia una campanya nacionalista, catalanista i a favor de la llengua catalana i del patrimoni natural i urbà mallorquí. La campanya té una marcada ideologia noucentista però les formes són de rebel·lia davant una societat massa ensopida, contra la qual cal lluitar amb unes armes més fortes que la contenció noucentista. Ferrà s'enfronta a la societat per a la qual escriu amb un estil que ens recorda més el modernisme, malgrat que els seus plantejaments ideològics són plenament noucentistes.

Aquesta campanya té com a finalitat engrescar la joventut en les seves idees catalanistes, nacionalistes i noucentistes i animar-la a lluitar contra tot tipus de filisteisme, localisme i folclorisme pintoresc, característics del món pseudocultural de les classes mitjanes i altes. En els primers articles, que signa amb el pseudònim d'Alanís de la Lluna, descriu el que combat i ho personifica en el seu enemic acèrrim, el Dr. Zero, que *és missè, metje, capellà, burguès, de la mitja noblesa... Viu a Palma*.³ També explica que és curt d'horitzons intel·lectuals i les seves idees són *d'una meravellosa fixesa, son segures, netes i destacades*. Per al Dr. Zero, *Deu es Deu i D. Toni Maura el seu profeta. (En La Cierva, l'àngel exterminador providencial que necessitava Espanya). [...] En G. Alomar un loco. N'Alanís de la Lluna, un exaltat de igual fusta que el Vicari General*.⁴ Per altra part té també dos enemics eterns: el catalanisme i el catolicisme social, dues idees centrals en el pensament de Ferrà.

Ferrà també critica el periodisme retòric i buit *qui s'usa*⁵ i manifesta la seva *repugnància a la paya insubstancial dels diaris de tota casta*.⁶ Identifica l'enemic amb la burgesia perquè *falsifica la religió, la patria, la política, l'art, la ciència, i totes les coses nobles de la vida*⁷ i l'ataca amb paraules francament incendiàries, sense parar esment a la

Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, Montserrat, 1992, 33.

4 Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 33 i 34.

5 Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 39.

6 Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 39.

7 Diu concretament: *Els burguesos: ve't-aquí l'enemic. ¡Tan persones que pareixien en temps primer! Però ara la democràcia'ls ha podrits, i ells podreixen i falsifiquen la religió, la patria, la política, l'art, la ciència, i totes les coses nobles de la vida. ¡Abaix, d'una vegada, ells i tot el seu filisteisme! Sí senyor, hi ha qu'excitar contra ells els grups*». (Miquel FERRÀ, *El doctor Zero i jo*, 103.)

seva relació amb els esdeveniments tràgics viscuts feia uns anys: *¡Oh, i quina setmana trágica faríem el día que fóssem massa! Tot l'ensanche cremaria, ¡ben segur! amb bocins dels pedriços de la Rambla faríem miques els hivernereros modernistes; atuparíem els filistèus pels carrers amb les paumes dels fasserets del passeig de Segrera, arrencats de cuajo; i los faríem reedificar les murades, amb les propies mans i pedra per pedra, com uns esclaus egipcis.*⁸

En un altre article exposa la seva pròpia postura. Catòlic convençut, situa el cristianisme en primer lloc. El respecte al sagrat és, per a ell, senyar-se amb aigua beneïda però no utilitzar-la per a tot. Estableix així una clara separació entre el món religiós i el civil, entre l'Església i l'Estat. És partidari *que tothom menji a proporció de lo que treballi, s'eduqui, vaji net i visca amb tota decencia. Si per arribar a n'això, s'imposen alguns canvis de pis amb el trastorn consegüent, què hi farem? Procurar que's fassin amb modos i sense malmetre els mobles, trob qu'es lo que convé a tots.*⁹

Manifesta la seva afiliació nacionalista ben clarament i sense ambigüitats. Es proclama catalanista, *així, tal com sona, amb totes les lletres i amb C majúscula. No regionalista ben entés i esfumat, amb atenuants i distingos, sinó catalanista, es a dir, partidari de la reconstrucció de Catalunya com a nació, i de la integració de Mallorca dins un Estat català amb Barcelona per centre i capital. [...] Això sí, me mereix tots els respectes i tots els honors de la beligerancia l'idea d'aquells que aspiren a l'abolició del català i del mallorquí i a l'assimilació completa del nostre poble al reste d'Espanya, es a dir a la seva absorció pels pobles de llengua castellana. Això crec jo que mai ha de venir, però trob llògic i respectable que ho desitjin els qui no senten ni estimen la cultura catalana. Ara lo que vos confés que no entenc es allò d'aquells mallorquins qui, en castellà, se senten conjuntament anticatalans i regionalistas como el que más.*¹⁰ I continua precisant el seu nacionalisme:

Emperò el meu nacionalisme no es separatisme, no vos malentengueu. Separatista no hu som, ni d'Espanya, ni de Suecia, ni de la planeta Marte. Al contrari, estic per l'unió de tots els mallorquins dins Mallorca; de tots els mallorquins, rossellonesos, catalans i valencians (si en volen esser) a dins Catalunya; de tots els pobles espanyols a dins Espanya; de tots el pobles llatins dins una confederació llatina; de tots els pobles del mon dins una confederació universal, amb el desarme, la fraternitat y la felicitat del paradís a ne qu'aspiren els socialistes, i jo amb ells de tot cor.

Direu que m'en vaig pels niguls, però no podreu dir que sien tots els escolans del Doctor Zero que tenguen uns ideals polítics de tanta elevació i amplaria.

⁸ Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 39.

⁹ Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, Mallorca, 1991, 36.

¹⁰ Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 37.

Finalment, reis tant com voldreu, però com a cert personatge de Marck Twain, si'm donaven a triar entre un misteri i una panada, pot ser triaria el misteri. A Sóller hi solec venir per veure'ls tarongers més aviat que per menjar taronges, i no es que no m'agradin. Crec que l'esperit val més que la carn, i la Poesía, l'Art, la Cultura... me parlen més al cor que la Agricultura, la Indústria, el Comerç, el Crèdit Balear, la Isleña Marítima i fins i tot el Banco de Sóller. No per això deix de comprendre la bondat i la utilitat d'aquestes coses, i les aprecii i respect sempre que no se menjin les primeres.¹¹

Aquestes paraules reflecteixen el seu menyspreu per la burgesia ciutadana, representada per aquests noms escrits en majúscules i en castellà. El que critica, però, és la manca de suport cultural i nacional que pateixen els burgesos, el seu caràcter importat i provincià. Per això combat el mallorquinisme:

Ja quedarem, amb en Tous per testimoni, qu'era precís abans que tot esvair el mallorquinisme, vull dir el mallorquinisme ben entès, qu'es aquell qui's simbolisa per un pagès descomunal vestit a l'ample, qui aixencat demunt una locomotora, toca la Marcha Real amb unes xeremies.

Hi ha qu'esternir tal mónstruo a tota costa.¹²

Ferrà sintetiza la substitució d'aquest mallorquinisme dels burgesos i filisteus pel mallorquinisme noucentista mitjançant un canvi de símbols. Així, en lloc del pagès instituiran *el símbol del nostre mallorquinisme, que serà qualque cosa més que un garrot vestit: serà una deesa de marbre, germana de les de Grecia, ostentant, —no precisament el gipó i el rebosillo,— sino la cadencia, el ritme, la gracia essencial del còs de nostres pageses.*¹³

El catalanisme és la seva esperança de regeneració, no només de Catalunya sinó d'Espanya mateix. Fins i tot pronostica que si no s'expandeix des de Catalunya ho farà a través d'Espanya, que no se'n podrà escapolir si vol anar endavant. El seu to és optimista:

Guanyarem, teniuho per cert, [...]. A Espanya veurem esfondrarse aviat una partida de coses. Lo qu'es diu Madrit, com a centre director, farà uy estrepitosament si no arriba prompte a totes les esferes polítiques i socials la jove corrent de renovació i de cultura que ja s'hi es iniciada. Si hi arriba, i Deu vulga que sia així, irradiarà per tota Espanya: i tot lo que s'ia cultura, a Mallorca, se convertirà fatalment en catalanisme. En tot cas trionfarà el moviment polític i

¹¹ Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 37.

¹² Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 81.

¹³ Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 81-82.

Aquests són alguns trets de la campanya, als quals en podríem afegir d'altres: el rebuig del pessimisme i de la passivitat, la lluita contra l'ambient, el valor de la labor individual, el turisme i l'oposició que es dugui a terme el projecte de tancar el torrent de Sóller. La seva postura aferrissada provoca diverses polèmiques: amb un tradicionalista que signa Leoncio, amb un altre que signa Cirano i amb el seu amic Tous i Maroto, que defensa el castellanisme mallorquí tan odiat per Ferrà.

Amb totes les propostes anteriors intenta encoratjar els més joves que ell i que són l'esperança del futur. Dirigeix aquestes paraules al futur líder:

*«Si tu ho fas així, i ademés segueixes cultivant aquesta llavor
d'anarquia que mai convé que s'estingisca dins un homo, veurás que't
farás d'amunt.*

*Interpretes exactament les meves idèes. ¡fora pessimismes! A
treballar lo que's puga i a salvar lo que es puga bonament. No hi ha
que ferse l'il·lusió de transformar el país en quinze dies. La qüestió es
agruparnos i anarnos acostumant a l'intervenció sistemática. Amb el
temps, d'això en sortirà qualque cosa. I si no'n sortia rès, -tot serán
mérits per l'altra vida. Pels bons cristians, rès se perd.*

*La plebe, aquesta plebe de la qual formen part avui tants de
senyors de bona casa, usurpa a l'aristocràcia el govern de la Ciutat, (i
amb aquesta paraula vull dir qualque cosa més que la administració
del municipi), i fa la vida impossible a les persones decentes fora de
les torres de marfil. Cal anar decididament i per tots els camins a la
reconquesta. [...] Fet un prestigi. L'alta i amplitud d'idèes, el
patriotisme sense llautó, la moral i la cultura, podria ésser que te
fessen a estones una mica de nosa per arribar a adquirirlo, però a la
llarga te servirán. Ademés, creu qu'allà aon hi arriba un mequetrefe, hi
arriba una persona de talent quant s'ho proposa. I els moltons se
desbanden quant no hi ha pastor ni passa-xot, però ells son fets per
caminar belant davant un homo. Aparella't, perquè no passaran molts
d'anys antes que vejem una desbandada.*

*Hi ha qu'afirmar l'ordre social perturbat per ferreristes i
laciervistes;¹⁵ hi ha que fer entrar la Religió una mica més endins; hi
ha que imposar la Moral mitjançant una tancadissa de cinematògrafs i*

¹⁴ Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, Montserrat, 1992, 67.

¹⁵ Es tracta de la polèmica suscitada pel judici i execució de Ferrer i Guàrdia a causa de la Setmana Tràgica. La Cierva era ministre del govern Maura quan es produïren els fets.

l'erecció a cada cantonada d'una Venus de Milo; hi ha que forjar una Pàtria nova i llibertarla; hi ha que fermar el Progrés amb una cadena perquè no fassa més destroça; hi ha que fer d'aquest Rif burgès un poble civilisat. Vet-aquí el nostre programa.

Quant un considera l'imperiosa necessitat d'aquesta obra, i llavors mira (¡benaventurats els cegos!) aquests atlots qu'avui fan de esperanzas per la Sala, li venen ganes d'aficarse dins una Trapa. Però tu, que tens una gran serenitat, perquè no has passat pel romanticisme com jò i en Joan Capó, i t'has nodrit de bona hora en l'ètica noucentista, t'aficaràs hardidament dins la política.

Que Ramón Lull i el Rei En Jaume t'ho paguin convertint en vara màgica el teu futur bastó de mando. [...]

Els progressistes diuen ¡adelante! Però nosaltres direm: ¡Amunt!»,¹⁶

Per altra part, detecta un canvi en els joves —no els fa por treballar tot sols, sense esperar els altres per posar-se a fer feina¹⁷— i també dissenya tot un programa d'intervenció i de labor pedagògica, amb una forta crítica a la gran massa de la joventut mallorquina:

I sobre tot ho esper tot dels qui are tenen dèu anys. Creisme, apoderem-nos de tot aquell jovent que encara no es estat tarat pels vells, (a Mallorca s'es vell decrèpit als 10 anys). Dins les 'Juventuts conservadores' i dins les 'republicanes' o lo que s'ien,¹⁸ i dins la Congregació Mariana, i dins les escoles aon s'educa l'infancia, tenim les feines. Sembrem en terra verge l'amor a tota cosa alta, el respecte, la simpatia, l'entusiasme pels homes qui millor encarnen l'ideal i per tot lo que ho meresca; i ensenyem, sí senyor ensenyem a despreciar i a odiar la gran moixiganga filisteia, i a fer d'ella una burla despietada fins que s'acabi entre les rialles d'una generació nova.¹⁹

Malgrat aquesta joventut corrompuda, l'esperança per a la joventut selecta és a Barcelona i en el nacionalisme:

¹⁶ Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 96-97.

¹⁷ [...] es de notar que 'ls més joves, qui son els bons, ja no aleguen la soletat com una excusa per creuar-se de braços. Lo qui es aquest darrer es tot sol, però per això no perd cala. 'Jo no descuit moment per treballar, -me diu. -Un dia fas una conversió a la nostra causa; un altre dia excit un grupo contra 'ls burguesos... (Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 103.)

¹⁸ Tal volta fa referència al fet que aquestes joventuts a vegades es deien radicals i a vegades d'unió republicana. Sobre la qüestió, vegeu Pere GABRIEL: *El moviment obrer a Mallorca*, Barcelona, 1973, 66.

¹⁹ Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 104.

Però lo hermós es la simpatía, l'avidesa en que'ls esperits joves se giren enamorats cap a Barcelona al coneixer el contingut espiritual del nostre nacionalisme. I avui es una ánima religiosa i generosa qui s'asfixiava en l'aire enrarit de la moral burgesa i filisteia, i demá es un novell mestre d'escola de vocació i d'esperit exemplar, orientat a la moderna, i l'altre dia un jove temperament artístic cultivat i assedegat d'ideal nou qu'endevinant, intuïnt de sobte el tresor d'alta moral de cultura vera, de serena idealitat platònica que palpita en el fons del nostre renaixement, s'orienten francament cap a nosaltres.

A cap d'aquests se li ocorrie protestar contra'l nostre exclusivisme catalá. Massa veuen clar que una cosa neix de l'altra, i massa senten, devall les diferencies de llengua i d'esperit patri l'amistat i la solidaritat natural de totes les ánimes joves de la península; i massa comprenen que'l triomf polític del catalanisme serà el triomf d'ells i de tot lo qu'ells estimen.

Barcelona la nueva y la futura, diu un poeta castellá. Barcelona es efectivament la capital d'una Espanya jove d'una Espanya de demá. Tot lo que a Espanya significa joventut, joventut religiosa, joventut artística, joventut política, joventut social, girará aviat entorn a Barcelona. Gracies al catalanisme, qui es avui l'impulsor més ferm de tots els ideals més purs i nobles.²⁰

I per engrescar més la joventut, malgrat la misèria de la situació mallorquina, exposa que quinze anys abans Catalunya es trobava en la mateixa situació i gràcies a la joventut, que no va escoltar els pessimistes ni els crítics, el panorama ha canviat radicalment: *Amb 'dos setmanaris rurals' comptava el nacionalisme a Catalunya l'any 1890! i amb l'aversion i la burla de burgesos i regionalistes mansos. Avui compta amb l'adhesió de tot el poble i amb les primeres figures de les arts, de la literatura, de les ciències, del comerç i de la política. Els joves estudiants qui el propagaven entre escarnis i persecucions per la justícia, ocupen ara càrrecs com per exemple la presidència de la Diputació de Barcelona i de la presumpta Mancomunitat Catalana, des d'on organitzen magnífiques institucions culturals de fama europea qui obtenen per la nostra llengua la bel·ligerància i la consideració d'idioma nacional en els centres més cultes de França i d'Alemanya.*

Argumenta a continuació que han fet el miracle *aquells 'cuatro locos separatistas' de vint anys que decidits a canviar-les se llençaren a la propaganda en termes tan vius i tan sense respecte a les coses qui no en mereixen, que no los reproduesc, perquè no vull que cap lector meu se muira del susto.²¹ I acaba: Si enlloc de fer-ho així, se fossen resignats a escriure articles en castellà llamentant-se de les circumstàncies, encara ara n'escriuriem.²²*

²⁰ Miquel FERRÀ: *El doctor Zero i jo*, 105-106.

²¹ Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 39.

²² Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 40.

En aquesta línia, opina que qualsevol eclecticisme i concessió són dolents:

Unicament les actituds decidides i sostengudes tenen la virtut de crear adeptes i prosèlits. A n'aquests jovenets qui's llamenten en castellà de l'intrusió de la llengua oficial en la regional, jo los diria: Si hi voleu posar remei a n'això, vosaltres els joves no podríts pel filisteisme polític o pseudo-sportiu, els qui estimau de veres la llengua i l'esperit de Mallorca, deixau estar les llamentacions per Jeremíes [...] donauvos a una viva propaganda, y sobre tot predicau amb l'exemple, emprant exclusivament l'idioma nostre. Es precís acabar amb aquest malentès de llengua regional i llengua oficial. Les llengües regionals están cridades a desaparèixer com els calsons al ample i els carros de roda plena. El nostre llenguatge, o ha d'acabar per fer-se nacional i oficial a dins ca-nostra, o ha de morir d'una vegada substituït pel castellà, pel francès o per qualsevol altre idioma més ambiciós i expansiu. Envant o enrera! Que cadascú prenga el partit que vulga, però deixemnos estar de promiscuacions illògiques o antipatriòtiques. No es l'hora de fer concessions mentres la llengua patria visca postergada i humillada dins ca nostra: perque repetesc que ni tan sols se la deixa alternar amb el castellà demunt les planes de la nostra premsa diària. Un filisteisme groller l'hauria volguda confinar als usos domèstics i a les baixes frases den 'Llorens mal casadís', però els poetes l'han redimida i venjada d'aquesta abjecció, elevantla a la categoria de llengua literaria. I ara els mateixos filisteus pretenen que no surti del camp de la poesia. Però això no pot ser: hi ha que seguir avensant o perdre lo conquistat. A n'els joves toca pendre una ofensiva vigorosa per durla al camp del periodisme, de la ciencia, de la política, de l'ensenyansa... No ens hem de contentar amb menos qu'amb la seva sobiranía absoluta.

Encara hi afegeix:

I tot això per esperit d'amor a la llengua patria, no de despreci al castellà com vol suposar tot aquest remat de pècores ignorants que maleit si son capassos de llegir una oda de Fray Luis sense adormirse».²³

Per altra part, planteja que la llengua catalana s'ha d'emprar sempre i davant qualsevol. Descriu l'actitud dels peninsulars que consideren una falta d'educació que es parli davant ells en la nostra llengua i una ofensa a la Pàtria que s'hi escrigui com una pintoresca manera d'entendre l'educació i el patriotisme, que contrasta amb l'actitud d'altres persones de llengua castellana, cultes i modernes, les quals donen exemple als mallorquins de respecte per les coses pròpies. Per exemplificar-ho cita el cas de Francisco Bello, mestre castellà que a Lluçmajor ensenya ortografia mallorquina als seus alumnes. Troba més irritant, però, el

²³ Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 49-50.

comportament de certs senyors *isleños* de Ciutat, *pulquèrrims, ben vestits, amb el dit petit carregat d'anells, de tracte cerimoniós i madrilenyenc, que quant se tracta de persones o coses catalanes, se consideren, no's sab perquè, dispensats de les lleis més elementals de l'urbanitat.*²⁴

Una altra de les seves propostes perquè el català sigui realment capdavanter —una proposta de la qual avui en dia hom torna a parlar— és que s'ensenyi a totes les escoles espanyoles:

*Els espanyols no ens coneixerem mentre no ens entenguem parlant cadascú la pròpia llengua, perquè la llengua d'un poble és tota d'una peça amb la seva ànima. És un error pensar que basta amb el castellà. Amb el castellà, nosaltres els entenem a ells, però ells no ens entenen. Lo més pur, lo més fondo, lo més personal de nosaltres mateixos, lo més íntim del nostre jo, és intraduïble. Ningú no arribarà mai a comprendre el fons de la nostra ànima, ni de la de cap poble, sense entendre l'idioma qui l'expressa naturalment».*²⁵

A les acaballes de 1914 Ferrà conclou la campanya al *Sóller*. N'explica les raons a Maria Antònia Salvà:

*Ja he suspès la meva campanya per creure que bastava de campanya negativa. No vull que la mitja dotzena d'esperits joves i desperts que'm proposava influir se figurin que posant a 'la Picota' els filisteus i riguent-nos-en un poc ja hem cumplit el nostre objecte.*²⁶

Al darrer article, titulat significativament *Comiat*, ofereix una magnífica definició del seu nacionalisme obert i europeu: *Si n'Alanís sent la nació, no sent poc ni molt la tribu. I ell és per damunt tot, ciutadà d'Europ.*²⁷ A part, seguirà escrivint en català al setmanari *Ca Nostra* d'Inca, en un intent d'ampliar els horitzons limitats de la burgesia catòlica i tradicionalista que el llegeix.

La campanya al *Sóller* no culmina els seus propòsits. Hi pot escriure en català, la qual cosa l'atreu enormement però deu creure que la seva influència no és prou àmplia i que des d'aquest setmanari només arriba als convençuts. Col·labora, amb aquesta finalitat i a pesar que els articles hagin de ser en castellà, a *La Última Hora* perquè a *La Almudaina* no l'admeten a causa, segurament, de les crítiques que ha dirigit a aquest diari des del *Sóller*. Els articles són ara més moderats, en un clar intent d'educar la burgesia que ho vulgui en els seus principis noucentistes.

Al cap d'un any i escaig es veu que els responsables de *La Almudaina* canvien d'opinió i Ferrà pot escriure en un diari que no és tan espanyolista com *La Última Hora*

24 Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 55.

25 Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 101.

26 Carta de Miquel Ferrà a Maria Antònia Salvà: Barcelona, 11-II-15.

27 Miquel FERRÀ: *Articles i assaigs*, 177.

però defensa el *regionalismo bien entendido* que ell rebutja. El seu pas per aquesta publicació coincideix amb l'obtenció per part dels catalans de la Mancomunitat dirigida per Prat de la Riba i amb la creació de moltes institucions catalanes sota els seus auspicis. A través dels seus escrits presenta als mallorquins tots aquests nous organismes, que coneix prou bé ja que resideix a Barcelona des de 1913. Els seus articles no sempre són ben rebuts i en moments polítics delicats són rebutjats, per la qual cosa hi deixa d'escriure durant cert temps i el 1921 passa a *El Día*, que dirigeix el seu amic Joan Estelrich.

El seu mestratge sobre la joventut mallorquina no cessa. Els joves que ha aconseguit entusiasmar amb les seves campanyes periodístiques formaran la generació de 1917, que constituirà un nou ressorgiment del catalanisme, anorreat amb la Setmana Tràgica però mantingut per Ferrà i els seus amics durant tots aquests anys. Es tracta de Damià Vidal, Joan Pons i Guillem Forteza, als quals s'unirà el 1915 Joan Estelrich, un altre jove vingut de Menorca. El grupet agafa una gran embranzida i Ferrà comença a relegar-se a un paper més secundari i menys explícit, malgrat mantenir el lideratge i la influència ideològica, a més de constituir el contacte amb Catalunya.

Aquesta activitat de Ferrà inclou una conversa amb Enric Prat de la Riba, Joan Alcover i Lluís Martí per crear un partit regionalista republicà. La mort de Prat de la Riba trunca la iniciativa però més endavant donarà lloc al sorgiment del Centre Regionalista i de la revista *La Veu de Mallorca*, en la qual Ferrà té també un paper important encara que més amagat que a la campanya al *Sóller*.

En efecte, els seus articles, almanco els signats amb el seu nom o el d'Alanís, no són nombrosos però tenen una forta repercussió en el grupet de joves que segueixen el seu mestratge. La postura de Ferrà és oberta, amb un allunyament cada vegada més explícit de la monarquia com a institució i un acostament a plantejaments republicans —en aquesta obertura hi té molt a veure el seu amic íntim Lluís Nicolau d'Olwer. A *La Veu de Mallorca* i al Centre Regionalista hi ha postures més dretanes que la seva, com posa de manifest la seva defensa de Gabriel Alomar perquè escrigui una història de Mallorca que li ha encarregat la Diputació. Alguns companys seus pensen que s'ha d'encarregar a l'Arqueològica.

Per altra part, en els articles a *La Veu de Mallorca* plasma clarament les seves idees sobre nacionalisme, la participació del grup que encapçala en la política i la cultura mallorquines i la seva relació amb el Principat. Ferrà es partidari de l'encaix de Mallorca a Catalunya però des d'una personalitat pròpia i sense que la primera sigui absorbida per la segona.

L'article decisiu, segons ens conta Guillem Forteza, en la desaparició del grup és *Venga un nou règim*. Ferrà s'hi decanta clarament pel progrés i per plantejaments republicans i el grup es divideix en dretans i esquerrans. La divisió du aparellada la desaparició de *La Veu de Mallorca* i el Centre Regionalista. Alguns dels membres, encapçalats per Guillem Forteza, s'alien amb el Partit Liberal, que ara lidera Joan March. Ferrà veu amb ulls crítics aquesta unió i també ho manifesta a un article que escriu a *La Almudaina*.

Tornem ara al 1915. Amb motiu del centenari de la mort de Ramon Llull, Ferrà pronuncia la conferència *Ramon Llull valor universal*, en la qual anima els mallorquins, i especialment els joves, a seguir les petjades de l'autoanomenat català de Mallorca. Posteriorment serà el protagonista, juntament amb alguns dels joves de què hem parlat, d'una polèmica sobre la conveniència de canviar de lloc el sepulcre de Ramon Llull. Ferrà mantindrà la seva postura contrària al trasllat des de *La Almudaina* i Guillem Forteza li donarà suport amb pseudònim des de les pàgines del *Sóller*. Aquests joves i d'altres que ja no ho són tant el seguiran en la formació de la Lliga d'Amics de l'Art, una institució per a la defensa del patrimoni malmès per una burgesia que no l'estima i que s'ha enriquida prou per destruir-lo.

Són els anys de la Guerra Europea. Ferrà tracta el complicat drama que implica el conflicte i que alguns salden molt aviat amb consignes germanòfiles o francòfiles, des d'una perspectiva pacifista i reflexiva. També n'espera el reconeixement del nacionalisme català en una Europa renovada que tingui en compte les petites nacionalitats oprimides. Intenta ser equànime i neutralitzar amb la reflexió i amb opinions d'intel·lectuals europeus la germanofília de la dreta i de part de la clerecia mallorquina.

Durant tots aquests anys, com ja hem vist en el cas de Prat de la Riba, intenta connectar el món mallorquí amb el món català convidant els amics catalans a viatjar a Mallorca per les vacances i acompanyant els mallorquins per Barcelona o per altres indrets de Catalunya. Tanmateix, la seva preocupació i el lideratge no es redueix a Mallorca, malgrat que aquesta sigui el seu principal focus d'atenció. Així, assisteix el 1916 a un curs teoricopràctic que imparteix Maria Montessori. Ell mateix i Eladi Homs reproduiran aquest curs a l'escola d'estiu d'aquest any per a aquells mestres que no hi han pogut assistir ja que l'Estat no els ha donat permís. L'activitat té també repercussions a Mallorca perquè hi assisteixen unes monges de la Caritat dels Hostalets de Palma, que aplicaran el mètode a la seva escola.

Sobre aquesta escola escriurà alguns articles elogiosos a *La Almudaina*. També s'havia interessat anys enrere pel mètode de gimnàstica rítmica de Jacques Dalcroze, del qual tractarà també en alguns articles seus. En aquesta preocupació per la pedagogia i partint de la seva pròpia experiència a la Residència de Estudiantes de Madrid, presenta al Segon Congrés Universitari Català, que s'organitza el 1918, la ponència *Les cases dels estudiants*, en la qual planteja la conveniència que se n'insitueixi una a Barcelona, amb característiques semblants a la de Madrid però amb els trets nacionalistes catalans ben definits. Al mateix Congrés se li encomanen, juntament amb altres, els preparatius per a una residència d'estudiants a Barcelona. El 1921 s'inaugura la Residència d'Estudiants de Catalunya en una torre de Sant Gervasi. És dirigida per Ferrà, que és el secretari del Patronat de la Residència, i el fisiòleg August Pi i Sunyer n'és el president. La Residència, que se sosté amb les subvencions de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, presidida per Lluís Nicolau d'Olwer, rep les enhorabones dels estrangers que s'hi hostatgen i el seu bon funcionament fa pensar en la necessitat d'ampliar-la.

Quan precisament es planteja aquesta ampliació, la Dictadura de Primo de Rivera acaba amb totes les subvencions. En una resistència heroica, la institució aconsegueix

mantenir-se fins l'any 1929, en el qual la Dictadura inaugura una altra residència a la Universitat Industrial, amb el nom altisonant i espanyolista de *Residencia de Estudiantes del Real Politécnico Hispano-Americano*. Afortunadament, en aquests moments la Dictadura també s'acaba i Miquel Ferrà és cridat per dirigir la nova residència, que posteriorment passa a la Generalitat.

En la seva tasca de direcció serà ajudat pel mallorquí Antoni Maria Sbert però aquesta nova residència, massa gran i amb majoria d'estudiants castellans, no té el caràcter que Ferrà havia aconseguit infondre a la primera. S'hi hostatgen un bon grapat de mallorquins, els més destacats dels quals són, probablement Bartomeu Rosselló- Pòrcel i el seu amic Gabriel Fuster Mayans *Gafim*. Tant una residència com l'altra, però especialment la primera, eren un lloc de discussió de les idees que bullien en aquells moments a tot Europa. Pierre Vilar, que en dues estades a Barcelona s'hostatjà a les dues residències, té paraules d'admiració cap a la direcció de Miquel Ferrà.

Però tornem a Mallorca. Després de l'escissió del grup de *La Veu de Mallorca*, Ferrà seguirà la seva tasca a favor de Mallorca en diversos fronts: la seva feina periodística en un suplement del *Sóller* en català, els seus articles al nou diari *El Día* i l'edició a Catalunya de llibres dels poetes mallorquins Miquel Costa i Llobera, Miquel dels Sants Oliver, Joan Alcover i Maria Antònia Salvà. En aquesta tasca, que considera molt important, intentarà donar a conèixer els poetes mallorquins a Catalunya com a contribució valuosíssima a una literatura catalana noucentista que no li acaba d'agradar.

Els seus articles a *El Día* versaran sobre temes diversos: una definició de la pintura noucentista enfront de la pintura de moda encapçalada per Anglada Camarassa, un pla d'humanització de l'exèrcit, l'impuls de tots els projectes mallorquins amb caràcter nacionalista, els defectes de la societat mallorquina i la defensa del patrimoni, de la qual us parlarà extensament Guillem Rosselló Bordoy.

La seva actitud catalanista i la seva independència li crearan problemes amb la Dictadura, que li censura alguns dels seus articles –un dels quals íntegrament, com podeu veure a l'exposició. Això no obstant, el règim no serà un impediment perquè, en ocasió de la publicació d'*A mig camí*, el seu llibre de poemes més important, els amics li retin un homenatge elogiant juntament a la seva vessant de poeta la de ciutadà i la de líder indiscutit. L'acte no es pot fer amb tota llibertat: les autoritats només permeten que es pronuncin dos parlaments i un representant del govern civil hi assisteix per controlar l'acte.

En aquests anys també s'aprofundeix l'amistat amb Gabriel Alomar, al qual prologa un llibret de poemes i del qual rep les enhorabones per un article escrit amb motiu de la mort de Lenin.

Durant els anys vint, Ferrà donarà suport també a dues institucions claus en el recobrament de la cultura del país: l'Associació per la Cultura de Mallorca i la revista *La Nostra Terra*, a les quals col·laborarà d'una manera efectiva però callada.

Ferrà rep la Segona República tot esperançat i escriu algun article en aquest sentit. Malgrat tot i a pesar de la seva gran admiració per Manuel Azaña, els aldarulls de Barcelona el condueixen aviat a la decepció. Els esdeveniments de 1934 el fan desconfiar d'un règim que li sembla molt poc cívic. En alguns articles critica l'estat de coses de la mateixa manera que havia criticat la Dictadura, encara que, és clar, amb més llibertat i menys censura. Gabriel Alomar li manifesta que està equivocat i li demana que es retracti públicament. Ferrà matisa les seves opinions però s'hi ratifica.

No obstant aquestes crítiques a l'esquerra el 1934, veu amb bons ulls la pujada al poder del Front Popular i en un dels seus articles retreu el trist paper de l'Església mallorquina fent propaganda des de les troncs d'uns candidats de la dreta que no són dignes de ser votats com a representants del poble.

L'alçament feixista de 1936 troba Miquel Ferrà casualment a Mallorca. Havia estat destinat a l'Arxiu d'Hisenda el febrer del mateix 1936 però havia quedat en comissió de serveis a la Universitat de Barcelona on era bibliotecari i donava classes de català des de feia uns anys. Feia poc que havia signat el manifest de resposta als catalans i que s'havia passejat per Palma amb els seus amics Lluís Nicolau d'Olwer i Ventura Gassol, elements importants dins la política republicana i de la Generalitat. Per aquest motiu va ser perseguit juntament amb el grup catalanista que ell seguia dirigint des d'enfora. Els germans Villalonga, a vegades signant amb el propi nom i altres des d'articles anònims, feren el possible per identificar els catalanistes mallorquins, entre ells Miquel Ferrà, amb els que bombardejaven Mallorca des de l'aire i els obligaren a retractar-se de tot el que havien exposat al manifest. Tanmateix, per poder recuperar el seu lloc de feina va haver de signar una retractació particular. Així recupera la plaça a l'Arxiu d'Hisenda i després passa a la Biblioteca Provincial.

Des d'aquells moments Ferrà, que tota la vida havia escrit articles als diaris, opta pel silenci periodístic com a manifestació de la seva protesta. No serveixen de res les cridades dels vencedors per animar-lo a escriure en una llengua i sobre uns temes que no són els seus. En alguna ocasió rebutja el convit a escriure i fa partícip de la seva actitud Maria Antònia Salvà.

En els difícils anys posteriors a la guerra, manté una activitat admirable, combatent per la llengua i les idees que tant havia estimat. La greu malaltia dels darrers anys, que el du a la mort el 14 de novembre de 1947, no minva la seva lluita en defensa –així com pot i entre sospites– de la llengua i la literatura que alguns amics seus havien abandonat quan les coses es posaren difícils. Uns anys abans havia dedicat uns versos a un amic seu que la por havia vençut i s'havia passat a l'altre bàndol. Crec que són un exponent magnífic de tota la seva vida i del lideratge a vegades difícil que havia intentat mantenir. Acabaré amb la lectura d'aquests versos:

FRANCESC LLADÓ
L' E S T E L

Pobre só, més el bon Déu
 paternal em beneïa:
 d'un estel em feia el do
 que em guià tota ma vida.
 M'aclarí tots els camins
 amb un raig de llum divina
 i ha poblat mes solituds
 d'àngels bells i poesia:
 fins avui entre negrors,
 mon desert se n'il-lumina.
 Quan jo encara era un infant
 que a l'ensomni el cor obria,
 dalt el front del Montserrat
 ja el vaig veure que lluia.
 Ma llunyana joventut
 en prengué la flama viva,
 i a l'entorn de son fulgor,
 com d'Estel d'Epifania,
 d'entanyables amistats
 les llaçades s'estrenyien:
 jovenívols nou vinguts,
 noms que ja la mort sublima,
 tots portant al cor l'amor
 de la bella al bosc dormida,
 professant d'un Sant Grial
 l'ideal cavalleria.
 Companyó qui ens has deixat
 quan el cel s'entenebria,
 quan l'Estel, velat de sang
 un fum d'odis obscuria
 tu que a l'hora del gran dol
 abandones la família
 i la nostra antiga fe
 en la prova renunciés
 Vindrà un jorn, sols Déu el sap,
 que a la llum de l'alba grisa
 la coloma de la Pau
 tornarà amb el brot d'oliva.
 Finirà la Passió,
 -quina Pasqua dolorida!-.
 Hi haurà cendra en tots el cors,
 apagats els focs de l'ira...
 Un buf d'aire esfondrarà
 el castell de la Mentida ,
 i la nua Veritat
 brillarà de llum vestida.
 Si, enyorós del que has deixat,
 ton esguard que fou tan simple,

albirés de nou l'Estel
dins el cel net de calitges,
Sant Martí del Canigó,
que pregàvem junts un dia,
I Sant Jordi i Ramon Llull
fent brotar les arrels vives,
t'acompanyin de bell nou
al costat dels qui t'estimen.
Mes si el dia no ve mai
i, amb el cor ple d'agonia,
s'han de cloure els nostres ulls
en la nit sagnant i trista,
allavors, que el cel clement
ens ajunti en l'altra vida.
Jo no em moc del meu camí,
companyó, jo no en sabria;
vull morir fidel a Déu
i a la dama que he servida,
a l'amor posada en creu
i a l'Estel que fou ma guia:
me l'he ben clavat al cor,
sols amb ell l'arrencarien.

RESUM

Miquel Ferrà i Juan nasqué a Palma el 1885 fill d'una família preocupada per la cultura mallorquina. De molt jove mantengué contacte amb els poetes de l'Escola Mallorquina que el posaren en contacte amb els noucentistes del Principat. Després de guanyar l'Englantina als Jocs Florals de Barcelona de 1904, va encapçalar un grupet de joves que difongueren aquesta ideologia des de l'Arqueològica i fundà i dirigí la revista *Mitjorn*. En els àrids anys pel catalanisme mallorquí que van de 1909 a 1917 Ferrà escriu i promou grans campanyes a favor del catalanisme i en contra de la destrucció del patrimoni artístic i paisagístic per part de la burgesia ciutadana. Aquesta labor que fa des dels periòdics illencs seguirà fins el 1936. És un dels principals dirigents i ideòlegs de l'anomenada generació de 1917 i intervé al Centre Regionalista i a *La Veu de Mallorca*. Director de la Residència d'Estudiants de Catalunya té diversos problemes amb la Dictadura de Primo de Rivera. Veu amb bons ulls la venguda de la Segona República i és promotor del Centre Autonomista, encara que els seus entusiasmes republicans se'n vagin després per avall. El 1936 deixa d'escriure als diaris i és perseguit per les seves idees catalanistes. Després de la guerra, derrotat però no vençut, segueix duent una gran activitat cultural en la semiclandestinitat fins el moment de la seva mort l'any 1947. Es dedicà també durant la seva vida a l'edició dels poetes de l'Escola Mallorquina. En aquesta conferència hem volgut destacar més la seva labor ciutadana que la de poeta que és més coneguda.

ABSTRACT

Miquel Ferrà i Juan, an offspring of a family preoccupied with the Majorcan culture, was born in Palma in 1885. In his early young days he got in touch with the poets of Majorcan School who made him contact the followers of the *Noucentisme* (a Catalan politico-cultural movement started in 1906) of the Principality. After winning the *Englantina* (the golden flower) in the Poetry Contest of Barcelona in 1904, he headed a small group of youngsters who spread that ideology from the Archaeological Society; he founded and directed as well the journal called *Mitjorn*. During the arid years for the Majorcan Catalanism, from 1909 to 1917, Ferrà writes and promotes large campaigns in favour of the catalanism and against the destruction of the art and landscape heritage on the part of the city bourgeoisie. Such labour realized from the island newspapers will go on until 1936. He is one of the main leaders and ideologists of the 1917 generation and intervenes in the Regionalist Centre and in *La Veu de Mallorca* (The Voice of Mallorca). As master of the Hall of residence for students in Catalonia he has some difficulties under the dictatorship of Primo de Rivera. He welcomes the coming of the Second Republic and becomes a promoter of the Autonomy Centre, although his enthusiasm for the republic wanes afterwards. In 1936 he gives up writing in newspapers and is persecuted because of this catalanist ideas. After the war, being defeated but not beaten, he goes on displaying an intensive cultural activity in half-secrecy until he died in 1947. Furthermore he devoted himself for a long time of his life to the editions of the Majorcan School poets. In this lecture we have mint to throw his civic labour into relief rather than his poetic task which is better known.